

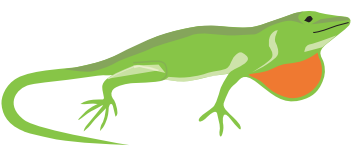
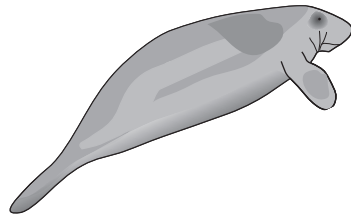
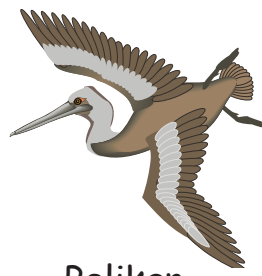
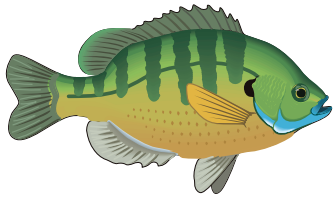
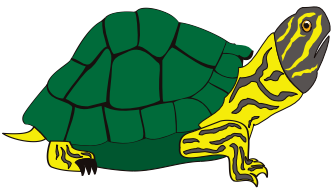
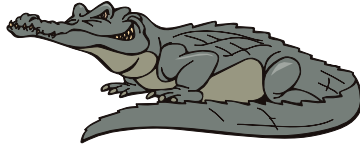


Jwèt kache

BENGO!

Veye bèt sa yo ak plant sa yo lè w ap mache
toupatou nan Pak Nasyonal Sid la Florid yo.
Lè w jwenn youn ladan yo, make yon "X" nan
kare a.

Jwenn 4 ki sou menm ran = ou se yon **KAYIMAN!**
Jwenn tout nan 4 kwen = ou se yon **LAMANTEN!**
Jwenn TOUT = ou se yon **PANTÈ!**

			
Zandolit	Ratonlavè	Marengwen	Aninga
			
Ewon	Lamanten	Pelikan	Pye Palmye
			
Papiyon	Plant ki viv sou pye bwa	Pwason	Demwazèl
			
Tòti	Pye Siprè	Karanklou	Kayiman

Pa bliye, tanpri pa fè koleksyon, pa manyen epi pa bay bèt sovaj yo manje!



Etidye, Aprann, Pwoteje Fè kòm si ou se yon ti Gad Pak!

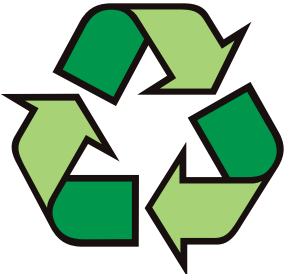
Pran enfòmasyon sou kouman ou kab vin yon ti Gad Pak
lè w al vizite lòt Pak Nasyonal yo.



Yo enprime ti liv sa a pou ti Gad Pak yo sou papye ki resiklab ki fèt ak
soya ak lank vegetal pou ede pwoteje resous nou gen sou la tè.

Lank soya a fèt ak luil ki soti nan plant soya. Lank soya ak lank vegetal
pi bon pou anviwònman nou an pase lank ki soti nan petwòl, paske:

- 1) yo mete mwens polisyon nan lè a
- 2) yo pi fasil pou yo wete lank sa yo sou papye lè y ap fè resiklaj
- 3) soya se yon resous yo kab replante plizyè fwa.



Olye yo fè papye ak pye bwa sèlman, lè yo sèvi ak papye yo ka resikle
men kouman sa ka ede anviwònman an:

- 1) sove pyebwa yo
- 2) redui kantite fatra yo jete nan depotwa yo
- 3) sèvi ak mwens enèji ak mwens dlo
- 4) sa bay mwens polisyon nan dlo a epi nan lè a.



Konsi e kreye pa Gad Pak sila yo:

Lisa Andrews - Big Cypress National Preserve
Joele Doty - Biscayne National Park
Allyson Gantt - Everglades National Park

Atis ki travay so desen yo:

Steve Brodeur - Big Cypress National Preserve
Maria Beotegui-Zapata - Biscayne National Park

Allyson Gantt fè plan liv la.

Premye edisyon ann Angle - Novanm 2004.

Premye edisyon an Kreyòl - Desanm 2006.

Tradiksyon fèt pa Leslie Pierre e Fabienne Taylor.



Friends of
Big Cypress
National Preserve



Kreyasyon liv Ti Gad Pak sa a te posib poutèt yon finansman National
Park Foundation ki te fèt gras a jenerozite Unilever Company, a
Proud Partner of America's National Parks e National Corporate
Partner of the Junior Ranger Program, South Florida National Parks
Trust, e Friends of Big Cypress.





Big Cypress
National Preserve



Biscayne National Park



Everglades National Park

Bon, ou ta renmen vin yon ti Gad Pak Nasyonal?

Annik suiv espikasyon sa yo epi w ap kòmanse!

Ki pak ou pral vizite?

Twa pak nan Sid Florid la met ansanm pou yo travay sou liv sa. Chak pak reprezante pa yon maskòt sou paj sa a.

Ou ka travay pou gen yon **badj** kòm yon ti Gad Pak nan chak pak yo epi ou ka travay pou gen **patch** la si w al vizite tou le twa pak yo.

Pou w rive pran yon badj! -- Men sa ou dwe fè...

- 1 Konplete aktivite **Sèvis Pak Nasyonal la** ki nan paj 4 la.
- 2 Chwazi omwen 3 aktivite pou pak ou pral vizite a epi konplete yo. Chèche bèt maskòt ki reprezante pak la nan tèt chak paj yo. (Pa bliye: Kèk nan aktivite yo kab fèt nan plizyè pak.)
- 3 Pou chak pak ou vizite, fè youn nan aktivite ki sou lis sa a **Aktivite lamanten yo rele Sammy an** (paj 18).

Lè w fini, ale ak liv ou a nan sant vizitè yo. Yon Gad Pak ap tcheke aktivite ou fè yo epi y ap ba w yon badj.

Pou w rive pran yon patch! -- Men sa ou dwe fè...

- X** Travay pou yo ba w yon badj nan tou le 3 pak yo.
- Y** Konplete rès paj ki gen aktivite yo nan liv sa a.
- Z** Voye pa la pòst yon kopi paj **Pwomès Ti Gad Pak la** (paj 19) ak siyati e so pak la nan adrès sa a:

Biscayne National Park
Attn: Junior Ranger Coordinator
9700 SW 328th Street
Homestead, FL 33033

**Pa bliye make adrès ou pou ofisye pak la ka voye yon patch ba wou.*

Men kèk lòt bagay pou w fè ak sa pou w veye...

 Veye byen lè w al vizite pak la pou w ka gade si w wè plant ak vi sovaj ki nan paj **Jwèt kache Bengo** a paj (kouvèt a).

Mezanmi, men sa Ti Krapo a di



Alo zanmi m yo!
Veye kote m parèt nan liv la ak enfòmasyon enteresan map ban nou toupatou nan liv sa a.

Eseye aktivite sa a lakay ou!



Chèche senbol sa a, pou aktivite ou ka fè lakay ou.



Sèvi ak paj 17 la pou w ekri eksperyans ou fè nan pak yo.

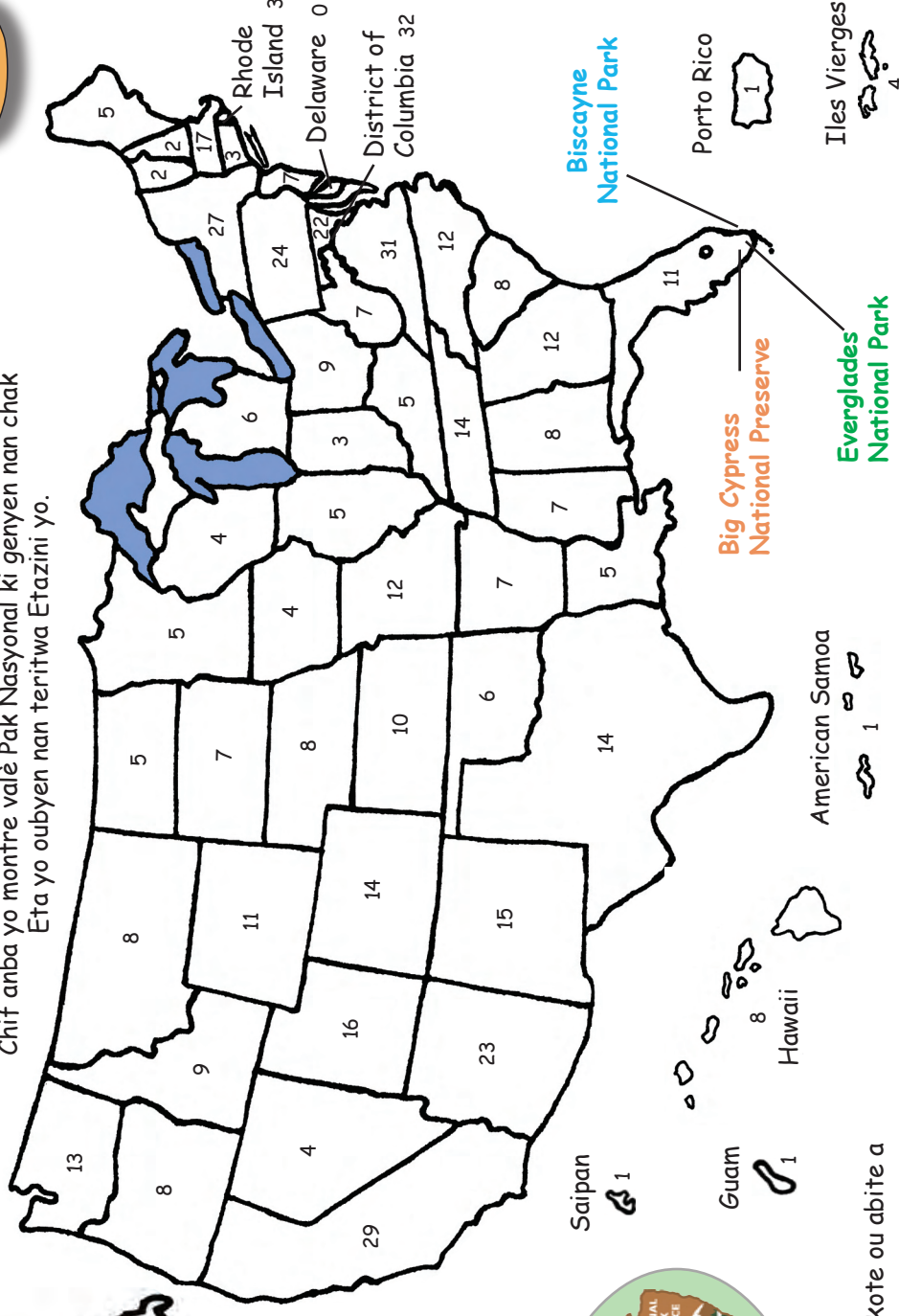
Soti depi nan pwent
tèt mòn yo rive nan
tè plat dezè yo,
soti sou vòlkan al
nan mòn ki kouvri ak
glas, soti nan ansyen
kay rive nan kote ki
gen rapò ak mouvman
dwa sivil moun, Sèvis Pak Nasyonal la
okipe de kote espesyal Pèp Ameriken
an prezève, kon sa tout moun ap ka
konnen eritaj nou. Yo te fonde Sèvis
Pak Nasyonal la depi 25 Out 1916,
jodiya sèvis la gen pwoteksyon epi l ap
prezève prèske 400 anplasman.



Alaska

Sèvis Pak Nasyonal la

Chif anba yo montre valè Pak Nasyonal ki genyen nan chak
Eta yo oubyen nan teritwa Etazini yo.



Mezanmi, men sa Ti
Krapo a di



Lè w wè senbòl
sa a, w a konnen
se nan sit Sèvis
Pak Nasyonal la
ou ye.

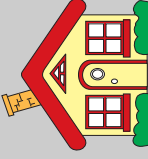


Konbyen Sèvis Pak Nasyonal ki gen nan Eta kote ou abite a
oubyen nan Eta w ap vizite a?

Ki sèl Eta ki poko gen yon Sèvis Pak Nasyonal?

Ki lòt Pak Nasyonal ou vizite deja?

Ki pak ki pre lakay ou, ou ta renmen al vizite ? (Pak la pa obligè
yon Pak Nasyonal.)



Eseye aktivite sa
a lakay ou!

1. Ale nan yon lòt sit Sèvis Pak
Nasyonal. Monte sou entènèt, al nan
www.nps.gov epi klike sou "Visit Your
Parks". Tcheke sit Pak Nasyonal nan
Eta kote ou abite a oubyen tcheke
sit yon pak ou ta renmen vizite yon
lòt lè.

2. Vin aprann fè Gad Pak Nasyonal
sou entènèt! Ale nan sit rezo sa a
www.nps.gov epi klike sou "Inter-
pretation and Education." Apre sa
klike sou "Web-Rangers". Oubyen
ale dirèkteman sou sit "Gad Pak
Nasyonal sou entènèt" la nan adrès
sa a www.nps.gov/webangers.



Kolore tout Eta ak tout teritwa ou vizite deja yo.

American Samoa 1

Hawaii 8

Guam 1

Biscayne
National Park

Big Cypress
National Preserve

Everglades
National Park

Iles Vierges 4

Porto Rico 1

Biscayne
National Park



Panik pou manje nan mang yo



Lè fèy mang yo
tonbe nan dlo, apre yon tan yo
pouri yo fè manje pou tout yon seri ti bèt.
Bèt ki pi gwo vin manje ti bèt yo apre sa. Se sa
ki kòmanse *chèn alimentè* a. Anpil chèn
alimentè konekte ansanm pou yo
fòme yon *rezò alimentè*.

Zwazo yo
fè nich e pèche
sou branch pye
mang yo.

Mang
pouse nan
dlo somat,
kote dlo dous
ak dlo lanmè
melanje.

Abita mang
lan fè kay pou
anpil bèt epi se yon
pepinnyè pou
pwason ak kèk
lòt bèt lanmè.

Rasin
yo kenbe
debri ki
ede batè a
e anpeche
ewozyon.

Rasin mang wouj yo
makònen, sa vin fè yon bon jan
kachèt anlè ak anba dlo pou
ti bèt lanmè yo.

Trase liy pou w konekte bèt yo ak sa yo manje pou w ka kreye kèk chèn alimentè. Gen yon chèn alimentè ki deja
kòmanse pou ba w yon egzanp. Kreye valè chèn alimentè ou ka jwenn nan paj sa a pou w ka fè yon rezò alimentè!



Detektiv Zèb Razwa



Lè piplis moun panse a Everglades yo, se yon chan Zèb Razwa ki pase nan tèt yo. Èske w pa janm poze tèt ou kesyon pou ki sa yo rele li "Zèb Razwa"? Eseye al chèche kote ki genyen li epi gade yo depre epi pase men w sou fèy yo.... SI W VLE PRAN CHANS SA A!



Pran prekosyon, Zèb Razwa a kab koupe po w! Kontinye li pou w ka konn kouman pou w manyen l san danje.



Pase men w DOUSMAN sot anba monte sou fèy zèb la, sot nan pati ki pi laj la rive nan pwent mens lan. Apre sa desann men w TOU dousman sou fèy zèb la.

Esplike kouman w santi zèb razwa a anba men w: _____

Kounye a pou ki sa ou panse yo rele li "sawgrass" ann Angle? _____



Ah, èske "sawgrass" se yon zèb li ye vre? Chèche repons pou devinèt ki anba a pou w ka konnen!

Sèvi ak egzanp ki pi ba yo pou ede w... **JWENN REPONS LAN**

Repons:
Kòd:

A B C D E E V E R G L A D E S
Z A B C D D U D Q F K Z C D R

Y D A K D B G F D M S H I Z Q D A N

Y D A Q H B G F D M S H I V N M M

Y D A F Q Z L H M D F D M S H I J Q D

S Z M J N T S V N T M Z M S D Z



Kounye a gade Zèb Razwa a an ankò. Èske se yon zèb li ye toutbon? Fè yon sèk toutotou repons lan anba a:

Zèb lèch Zèb Rich Zèb Gramine

Mezanmi, men sa Ti Krapo a di



Marjory Stoneman Douglas goumen anpil pou yo te ka konsève zòn Èvègled la kòm yon Pak Nasyonal. Nan liv li a, li bay fraz sa a yon renome "Yon rivyè zèb" (A River of Grass) paske dlo koule pase nan zèb razwa a dousman tankou yon rivyè.

Ekri powèm pa ou oubyen dekri jan ou wè Zèb Razwa a!



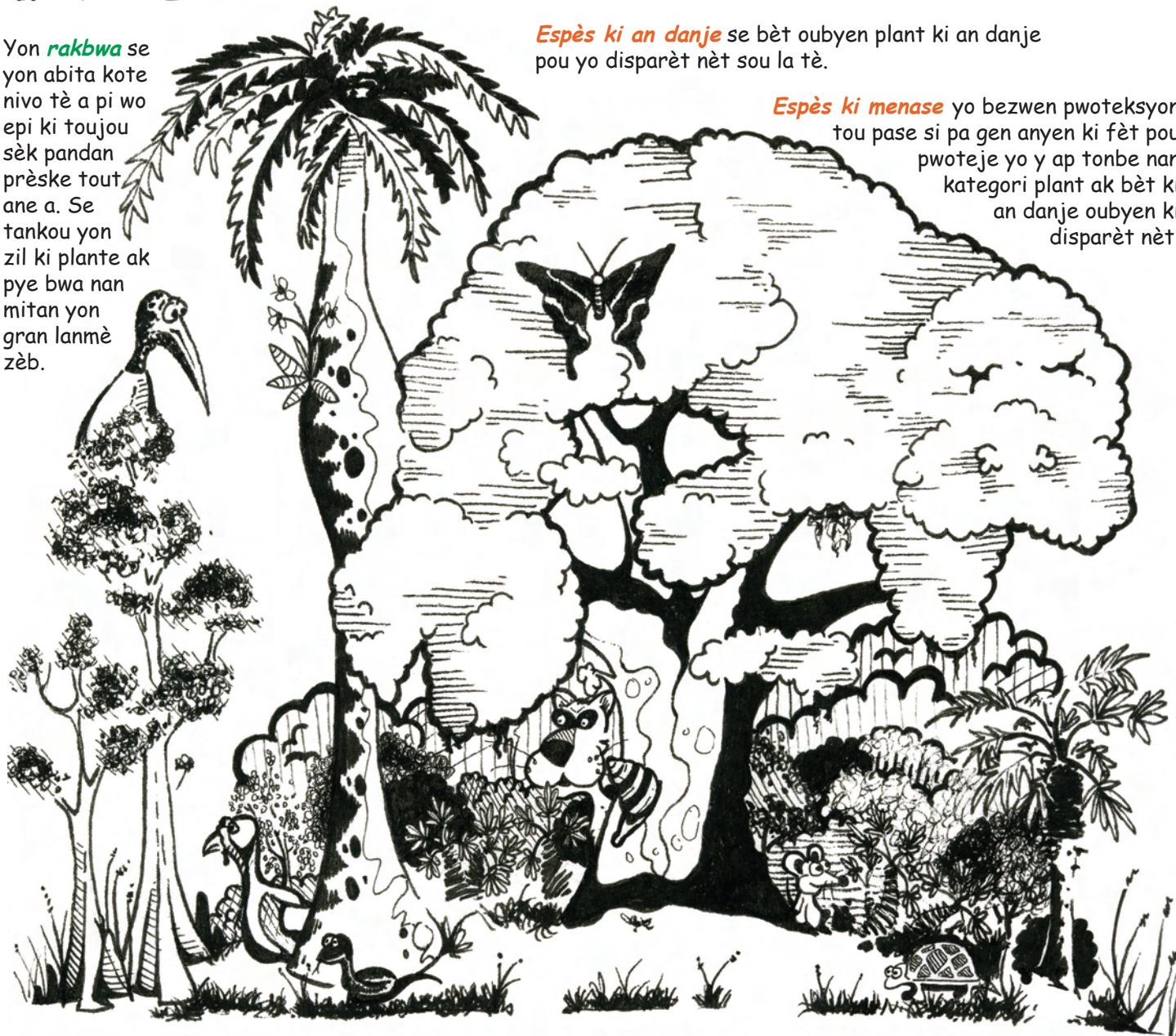
Rakbwa yo gen kote pou kache



Yon **rakbwa** se yon abita kote nivo tè a pi wo epi ki toujou sèk pandan prèske tout ane a. Se tankou yon zil ki plante ak pye bwa nan mitan yon gran lanmè zèb.

Espès ki an danje se bèt oubyen plant ki an danje pou yo disparèt nèt sou la tè.

Espès ki menase yo bezwen pwoteksyon tou pase si pa gen anyen ki fèt pou pwoteje yo y ap tonbe nan kategori plant ak bèt ki an danje oubyen ki disparèt nèt.



Chèche espès ki an danje yo ak sa ki menase yo anvan yo disparèt! Al chèche yo nan Rakbwa ki pi wo nan paj sa a epi fè yon wonn toutotou espès ki make anba nan paj sa a. Gade byen paske genyen ladan yo ki byen kache. Apre sa kolore yo epi kolore kote yo abite a.

Koulèv digo
Òkide kokiyo paloud
Papiyon a kedpi
Kalmason pyebwa
Sèpan Key Largo

Sigòy bwa
Pantè la Florid
Lamanten Karayib
Tòti terès
Kodenn mawon



Eseye egzèsis sa a lakay ou!

Chèche konnen ki plant oubyen ki bèt ki viv nan zòn ou an ki an danje oubyen menase. Ki sa k ap fèt pou pwoteje yo, epi ki sa ou ka fè pou w ede pwoteje yo? Yon ti konsèy: fè rechèch sou entènèt la oubyen al mande nan pak nan zòn ou an.

Ki espès ki an danje, men ki pa nan plas li nan rakbwa sa a? _____

Ki espès ki nan foto a ki PA an danje oubyen ki pa menase? (Kite m ba w yon ti pouli: yo konn manje l nan epòk Thanksgiving) _____



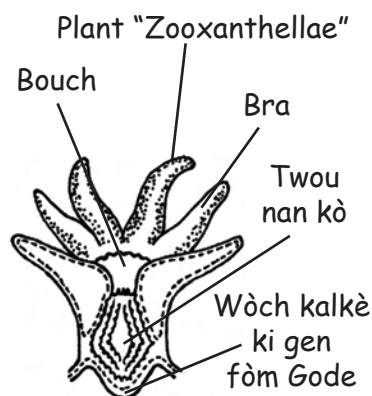
Chèche koray yo



Chèche mo ki nan lis ki anba a epi fè yon wonn sou kote mo a.

Biscayne National Park pwoteje pati Nò nan twazyèm resif kote ki gen plis koray nan lemonn.

Se eskelèt milyon ti bèt yo rele **polip** ki kreye resif koray yo. Pou polip yo ranmase manje, yo sèvi ak ti bra long yo genyen yo.



Yon polip koray apeprè gwose yon gòm kreyon!

P	W	A	S	O	N	J	A	K	O	K	O	R
Y	A	Y	N	O	U	W	È	L	A	K	S	E
A	R	T	A	F	Y	O	Z	E	P	O	N	J
L	N	O	W	D	A	H	C	U	N	R	N	A
F	N	B	H	A	G	A	Y	K	I	A	G	A
U	E	N	H	C	I	B	I	R	K	Y	P	N
O	Z	L	I	S	A	V	A	R	Y	L	E	E
M	E	T	E	N	A	L	R	E	K	E	N	M
A	T	N	L	K	A	R	È	T	E	T	M	Ò
K	W	R	A	S	S	E	O	Y	N	I	T	N
A	A	N	P	R	I	F	È	Y	P	O	N	T
B	L	A	N	C	H	I	I	J	A	S	N	P
O	D	O	V	È	S	Y	A	R	O	K	A	U
N	E	Z	È	B	L	A	N	M	È	O	U	T
P	M	P	O	L	I	P	K	O	R	A	Y	W
L	È	T	A	R	G	O	T	E	J	E	Y	O
Z	O	O	X	A	N	T	H	E	L	L	A	E



Èske w konnen ki kalite koray sa a ye? (Kite m ba w yon poul: Se youn nan mo ki nan lis mo pou n chèche yo.)



Pwason yo rele pwason jako a se yon pwason èbivò, sa vle di ki manje plant. Yo renmen mòde polip ki sou koray yo pou yo ka pran ti plant yo rele "zooxanthellae" la.

**POLIP KORAY
"ZOOXANTHELLAE"
PWASON JAKO
KORAY LETI
TAS PYÈ LACHO**

**CHADWON
KORAY SÈVO
KAMOUFLAY
ANEMÒN
KARÈT**

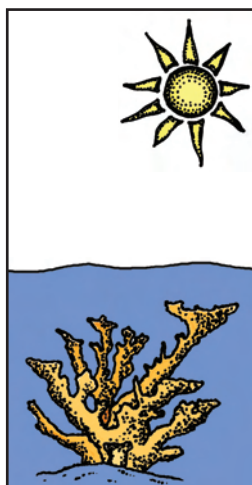
**ZETWAL DE MÈ
REKEN
BLANCHI
"WRASSE"
GRATÈL**

**ZEPONJ
KRIBICH
ZÈB LANMÈ
FATRA**

Lèt ki pa sèvi nan kastèt sa a lè w mete yo ansanm yo bay yon mesaj sekrè. Apre nou fin jwenn repons kastèt la, n ap ka wè mesaj sekrè a. Ekri l anba la a:

Anndan polip koray yo gen "**zooxanthellae**" yo. Se yon seri ti plant ki ba l koulè li genyen an. Menm jan ak lòt plant yo, "zooxanthellae" yo ranmase enèji nan solèy la pou l fè manje pa li. Polip koray yo bezwen "zooxanthellae" yo pou yo ka viv epi "zooxanthellae" yo bezwen limyè solèy pou yo viv, fò solèy la ka rive jwenn yo anba dlo a.

Site de fason ou ka ede kenbe dlo a klè pou solèy ka rive jwenn polyp koray yo?



Kreye polip koray pa ou!

1. glas yo met sou gato = wòch kalkè ki gen fòm gode
2. machmalo = kò polip ki nan koray yo
3. reglis wouj = bra
4. payèt tout koulè = plant "zooxanthellae"
5. Plat = baz wòch kalkè



Eseye egzèsis sa a lakay ou!

Sèvi ak yon kidan pou ede w antre moso reglis wouj yo.

Apre sa vale l tankou yon Pwason Jako.



Detektiv chan sapen



Li istwa a:

Pandan visit ou nan zòn Sid la Florid la, ou deside al vizite youn nan kote ki inik e san lè disparèt nan zòn nan. Pandan w ap mache nan mitan pye pen yo, brit sou kou ou parèt sou yon touf pye pen, baz yo tou nwa nan bout anba yo epi yo koulè mawon nan bout anlè yo. Lè w fè yon koube nan chemen an, ou remake kèk nan pye pen yo nwa sou yon bò sèlman nan bout anba yo. Ou di tèt ou "Sa se yon bagay ki dwòl!" Ou kontinye mache toujou pandan w ap pran prekosyon pou w pa tonbe sou wòch kalkè file yo.

Pandan w sou wout la ou wè kòn pye pen, men gen kèk ladan yo ki sanble yon moun te voye yo nan yon boukan dife. Lè w gade pi pre, ou wè tè a tou nwa, men ou wè gen zèb vèt tou fre k ap pouse. Ou remake pye bwa ki nan zòn yo boule nan baz twon an.

OK, se tout! Sa te deja nan tèt ou lontan, men kounye a ou sèten. Te gen yon dife nan zòn sa a! Èske se te yon boukan yon moun tap boule ki gaye? Èske se te yon aksidan oubyen yon dife yo te mete ekspre?

Chèche solisyon an, chèche konnen ki sa ki te lakòz dife a. Ekri repons lan sou liy anba a.

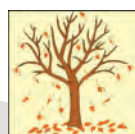
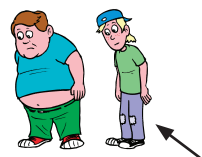
Sèvi ak yon melanj lèt ak foto pou fòme mo yo. Sa ka ede w si w li jedmo a awotvwa. Kèk nan foto yo fè son mo yo, men yo pa eple menm jan. Veye pou wè kote flèch yo pwente nan kèk nan foto yo.



+



nan



ann



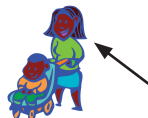
+



ANVI+



+



-MAN



+



an

Mezanmi, men sa Ti Krapo a di



Sa bon lè dife pran nan kèk kote pye pen pouse paske sa renouvle tè a, dife a gaye semans yo, epi sa kreye espas pou nouvo plant yo grandi.

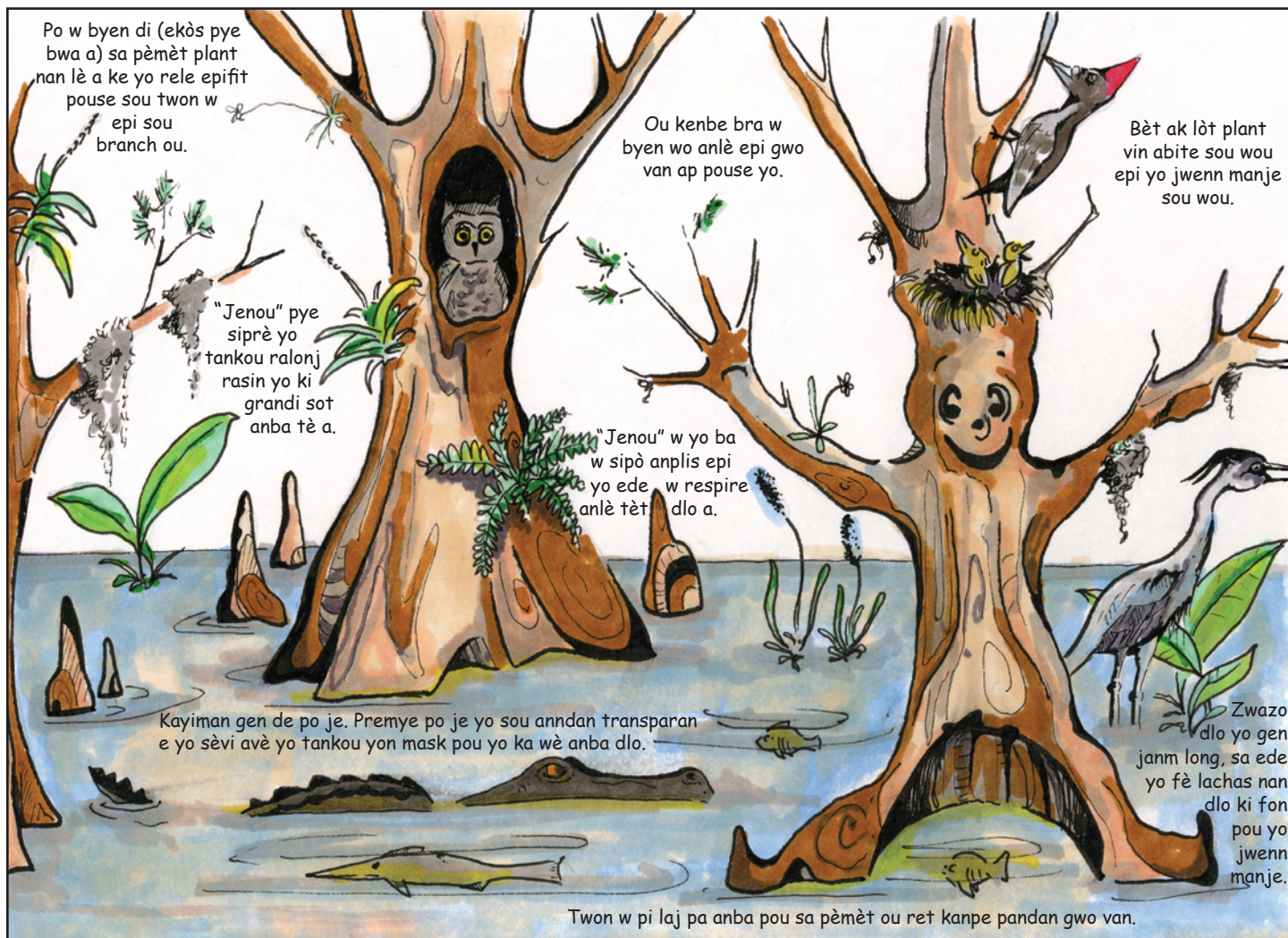


Pye Siprè yo gen pye yo nan dlo



IMAJINE... ou kanpe nan dlo jis nan jenou w pandan prèske tout ane a. Pye w antere fon nan dlo labou a. Gen plizyè milyon ti bèt dlo k ap naje toutotou pye w tout tan.

Èske OUMENM ou tap ka viv nan kondisyon sa a?



Pye Siprè chòv yo kapab viv la!

Pye Siprè Chòv la grandi pi byen lè li kanpe nan dlo. Tankou yon pakèt lòt plant ak bèt ki viv nan marekaj yo, pye bwa sa a devlope kèk teknik adaptasyon espesyal ki pèmèt li viv nan abita sa yo. Yon **Adaptasyon** se yon fason bèt ak plant chanje pou yo saka viv nan yon anviwònman.

Gade foto anwo a byen epi li ti detay yo pou w ka aprann kèk nan fason pye Siprè yo adapte yo nan abita sa a. Kenbe enfòmasyon sa yo nan tèt ou pandan w ap...

Suiv chemen sa a al nan lòt paj la.

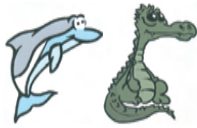


Nan espas ki anba a, DESINEN PLANT PA W ak bèt pa w ak adaptasyon espesyal yo genyen ki ka pèmèt yo siviv nan abita siprè yo.



Bay adaptasyon w yo non epi eksplike ki jan yo ede bèt ou a oubyen plant ou a.

A large empty rectangular box with a green border, intended for drawing or writing.



Ann fè yon ti chap nan yon Estyè



Chèche wout ou nan chemen labirent estyè a pou w sa ka rive nan yon zil sou dlo a. Sèvi ak lis mo a pou ede w jwenn mo ki manke nan fraz yo.

Kòmanse nan liy rivaj kote mang yo ye a.

"Florida Bay" ak "Biscayne Bay" ak "Ten Thousand Islands" se _____ yo ye.

Yon estyè se kote dlo _____ ki sot nan tè al kontre ak dlo _____ ki sot non lanmè.

Ou yon ti jan pedi nan Bè a.

Ou PA pare. W ap vire an won.

Ant liy _____ kote lanmè a komanse a ak kote zèb lanmè a pouse a genyen yon labou.

Ou kanpe pou w fè yon gade lamanten yo k ap manje zèb lanmè.

Ou jwenn fatra nan bè a.

Ou kite l pou yon lòt moun ranmase.

Florida Bay, Biscayne Bay, ak "Ten Thousand Islands", yo sèvi kòm _____ kote ti bèt lanmè kapab viv.

Zèb lanmè pouse nan tout bè yo. Èskewka nonmen non zèb yo?
1. _____
2. _____

Sa kab yon gran danje nan Bè yo lè wap sikile nan batiman epi ou bare ak batiman ki kole.
a. sevi ak yon kat maren (kat dlo)
b. Suiv ansèy yo mete pou batiman navige nan lanmè a. (se tankou ansèy pou sikilasyon machin men se nan lanmè yo ye)
c. Gen yon lide sou pwofondè dlo kote ou ye a.
d. Suiv tout sa yo sot di w la a.

Se vre oubyen Se pa vre? Kòm pa gen ase sediman anba lanmè a pou zèb lanmè yo pouse, "kote planche lanmè a di yo" pa gen anyen ki viv la.

Ou sèvi ak kat lanmè ou pou jwenn wout ou.

_____ se manje pou sistèm netwayaj la. Non sèlman yo netwaye Bè a, men tou yo bay ti bèt yo yon kote pou yo viv.

Ki pousantaj pwason, kristase ak bèt tankou krab ak bet nan koki nan eta Florid la ki pase yon pòsyon nan vi yo lè yo piti nan estyè yo. a. 3 % b. 15% c. 70% d. 48%

Dlo a si tèlman klè ou wè eponj ak lòt bèt lanmè.

Nonmen non reptil ki yon ti jan timid la ki abite nan estyè yo, li gen nen pwenti, li bati nich li bò liy rivaj lanmè a.

Ou fin vizite Bè a e ou fè yon kanpe pou repoze w sou youn lan zil ki paret sou orizon an.

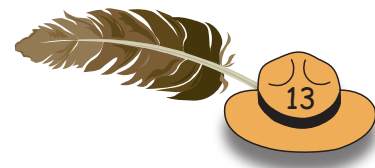
Mamifè sa a se yon bèt ki manje lot bet ki sèvi ak son pou l al dèyè bèt l ap chase yo.

Ou wè yon bagay a yon bon distans. Ou kanpe pou wè sa l ye.

Lis mo
Sèl
Dous
Eponj
Pepinyè
Kayiman
Zèb Lamanten
Zèb Tòti
Mang
Estyè
Dofen
Ma



Lachas bèt bèl plim



Èske w ta METE yon ZWAZO MOURI sou tèt ou kòm chapo?!!

Mwen pa kwè sa, men nan ane 1800 yo ak nan kòmansman ane 1900 yo sa te alamòd pou fi mete chapo ak zwazo sou yo oubyen ak plim zwazo ladan yo. Sa te alamòd tankou

_____ alamòd jodiya.

Make ki mòd ou pi renmen kounye a

Pou yon moun te jwenn plim zwazo yo, yo te oblije tire zwazo a, se sa ki te diferan nan epòk sa a. Chasè yo te konn fè anpil lajan lè yo te touye zwazo ki te gen pi bèl plim yo. Anpil nan zwazo sa yo te vin an danje pou yo disparèt nèt sou tè a.

Pabondyefè gen moun ki te pè pou zwazo sa yo pa t disparèt nèt, se poutèt sa yo te fòme "Audubon

Society". Yo te travay pou fè vote lwa ki pwoteje zwazo epi pou moun kite yo fè pitit jiskaske gen valè ki te genyen anvan yo te kòmanse chase zwazo sa yo.

Nan fen ane 1940 yo, anpil moun te kòmanse seche marekay yo pou yo te ka bati nouvo kay sou tè yo epi pou yo te ka fè plantasyon sou tè yo. Sa te fè bèt yo al viv lòt kote epi popilasyon ki te genyen an te kòmanse diminye. Kèk nan zwazo dlo yo te vin an danje pou yo disparèt nèt. An 1994 Ak Everglades Forever Act la te vin yon lwa pou pwoteje zwazo yo ak abita kote yo rete yo. Jodiya savan yo ap eseye retabli sante ekosistèm Eta la Florid la, ak espwa ke popilasyon zwazo ak lòt bèt e lòt plant ap rekòmanse ogmante ankò.

Make non zwazo ou wè pandan vizit ou a. Pou chak zwazo ou wè fè yon wonn toutotou yon zwazo anba la a.



Eseye egzèsis sa a lakay ou!

Pou w jwenn plis ransèyman sou kouman yo te konn sèvi ak plim zwazo pou lamòd epi kouman moun ede sove zwazo yo, li liv sa a **"She's Wearing a Dead Bird on Her Head"** ke Kathryn Lasky ekri. Yo vann liv sa a ak anpil lòt liv nan biwo vizitè nan Pak Sid Florid yo.

Mezanmi, men sa Ti Krapo a di



Granmoun lontan te konn di, gwoup zwazo te konn bare solèy la lè yo te vole anèlèt tèt moun!

Konbyen zwazo ou fè wonn toutotou yo? _____
Anfòm! Se valè zwazo sa yo ou wè pandan vizit ou an.

Kounye a multipliyè chif sa a pa 10: _____ (Oubyen adisyone "10" a chak zwazo ou fè wonn otou yo a) Sa a se valè zwazo ou tap wè si w te viv nan komansman ane 1800 yo! Savan yo fè n konnen 90% nan zwazo dlo yo disparèt depi lè sa a.

Konbyen tan sa te pran pou wè valè zwazo sa yo? _____



Ann suiv pakou dlo a



Mezanmi, men sa Ti
Krapo a di



Yon **akifè** se yon lak ki anba tè
anba wòch ak tè. Wòch kalkè a
chaje ak twou ladan l, tankou
yon fwomaj suis. Dlo koule pase
nan twou sa yo pou yo sèvi
av l kòm dlo potab.

Premyèman chèche de manman
basenvèsan nan Sid la Florid la sou kat
la. Yon basenvèsan se yon pòsyon tè ki
ranmase dlo lapli, dlo lak ak dlo rivyè.

Kounyeya, konekte pwen yo pou wè kouman
pak nan Sid la Florid yo koresponn ak
basenvèsan yo. Suiv A rive sou U ak 1 a 6
pou w limit pak yo.

Ki kote dlo a soti?

Nan Èverglades:

Lake Okeechobee
lapli
kannal

Nan "Big Cypress":

lapli

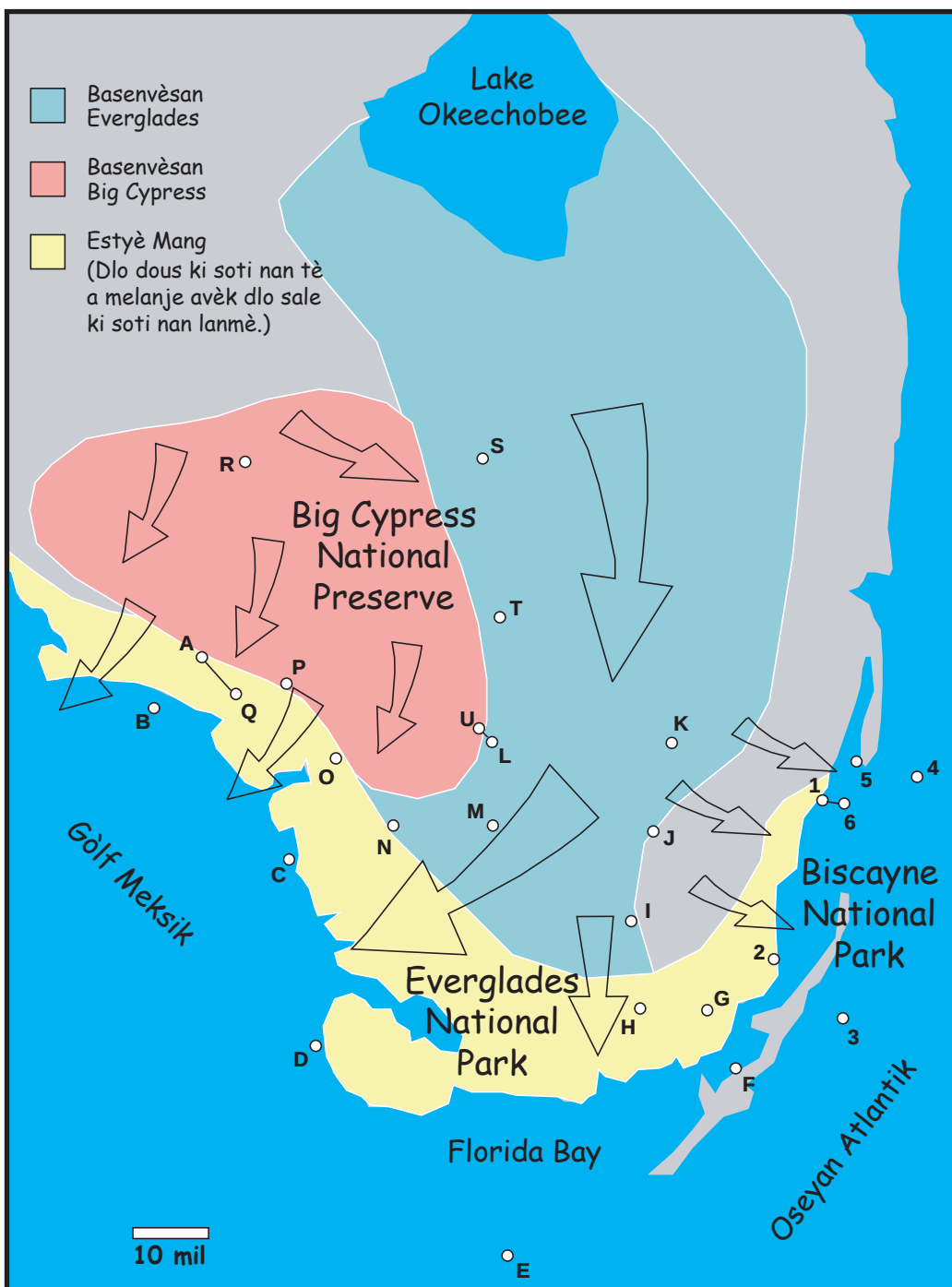
Nan Biscayne:

lapli
lans
kannal

Ki kote dlo a ale?

Enpe nan dlo a antre
nan tè a epi li desann
tou dousman nan akifè
a, alòske enpe nan dlo
a rete sou tè a e
koule desann pase nan
basenvèsan an.

Nan ki kouran basenvèsan
sa yo al lage tèt yo?
(Flèch ki nan kat la
montre ki kote dlo a
koule.)





Reamenajman basenvèsan yo



Pou ki sa basenvèsan yo merite reamenaje?

Pandan plizyè ane moun tap fè chanjman nan basenvèsan nan Sid Eta la Florid la. Yo te vle abite sou tè yo epi fè jaden ladan yo, men tè nan zòn Everglades la te kouvri anba dlo pandan prèske tout ane a. Moun te kòmanse fouye kanal pou wete dlo a sou tè yo kon sa tè a ap sèch ase pou yo bati sou li epi pou yo plante sou li. Sistèm drenaj sa a chanje fason dlo tap koule nan basenvèsan Sid la Florid la, epi li chanje abita natirèl yo te genyen. Anpil zwazo, bèt e plant an danje pou yo disparèt akòz chanjman yo fè nan abita yo.

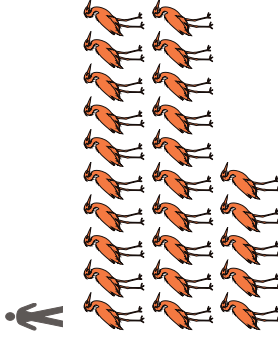
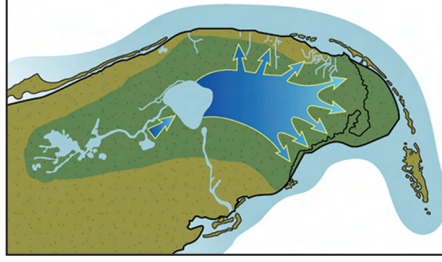
Gen moun k ap travay ansanm pou yo eseye repare kèk nan pwoblèm nan ekosistèm Everglades la. Ajans gouvènman lokal ak gouvènman leta yo, ak gouvènman federal la ansanm ak gwoup prive mete sou pye yon pwòjè yo rele "[Comprehensive Everglades Restoration Project](#)" yo ba li ti non CERP. Malgre CERP pap remete tout ekosistèm nan an plas, objektif yo se yo pou retabli yon mouvman dlo pi natirèl nan basenvèsan yo. Savan yo gen espwa ap vin gen plis zwazo dlo nan zòn nan lè dlo a kòmanse koule jan li te konn koule anvan an.

Yo fè plan pou pwòjè sa a fini nan ane 2040.
Ki laj w ap genyen lè sa a?

Ki sa ou ka fè pou bay yon kout men?

KONSÈVE DLO! Chak gout dlo gen enpòtans! Make twa fason ou pral fè pou w konsève dlo lè w rive lakay ou.

1850 - Anvan moun te fè chanjman nan Eta Florid la

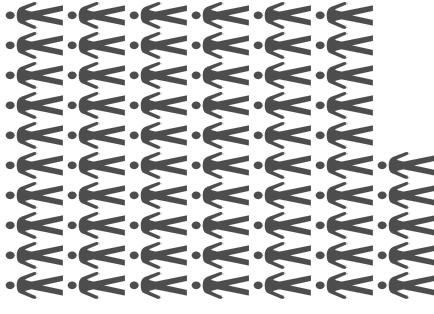
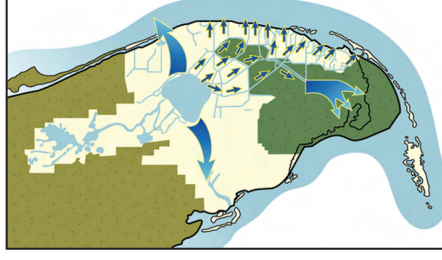


Kle:

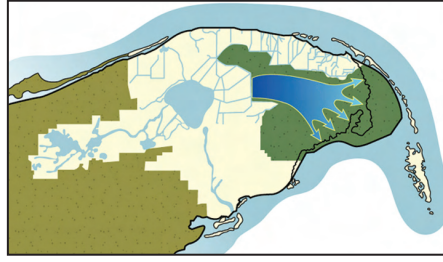
 = 100,000 moun

 = 100,000 zwazo

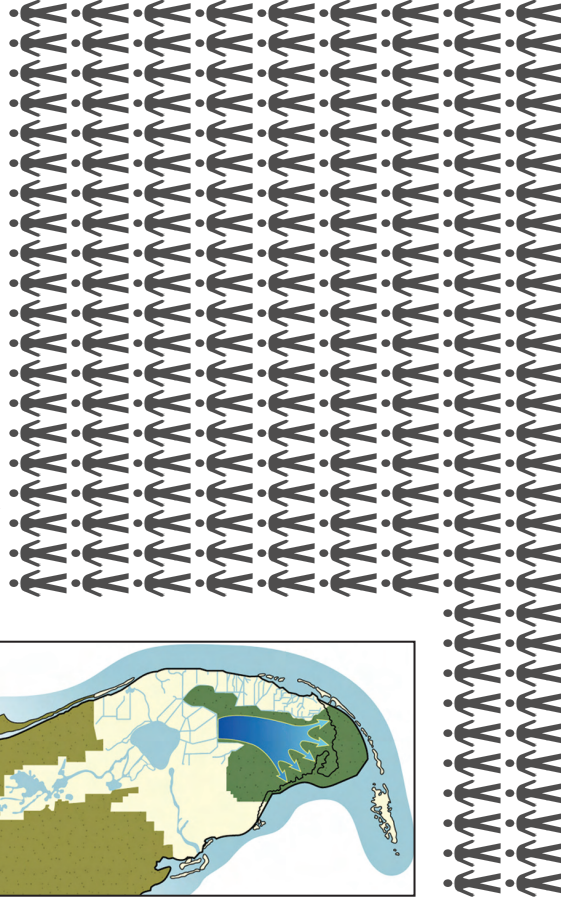
1995 - Apre yo te fin chanje wout dlo a



2040 - Lè pwòjè pou restore Everglades la ap fini



Estimasyon:



Ki sa ou panse?

Pran an konsiderasyon pwòjè pou yo reta-bli sistèm dlo a ak jan popilasyon an ap ogmante nan Sid la Florid. Nan espas ki anba a, fè desen valè zwazo dlo ou panse k ap genyen nan ane 2040. (Pa bliye chak foto zwazo yo reprezante 100,000 zwazo.)





Koute!



Mezanmi, men sa Ti Krapo a di



Ou konn tande pale de peyizaj ("landscape" ann Angle), men èske w janm tande pale de son ki lan yon peyizaj ("soundscape" ann Angle)? Son yon peyizaj se tout son ou tande k ap soti nan yon peyizaj.

TCHEKE SON FORÈ A

1. Chèche yon plas deyò kote ou ka kanpe oubyen chita.
2. Mande zanmi w yo ak fanmi w yo pou yo vin jwenn ou la!
3. Fèmen je ou epi koute an silans pandan yon minit.

Ki sa w tande?



Ekri son ou tande yo nan list pi ba a:

Son Natirèl

(fèt pa plant e lòt bagay natirèl)

Son moun fè

(Son moun fè ak son aparèy)

Èske w kab tande kèk nan son sa yo kote w rete a?
Fè yon wonn tout otou son ou kab tande lè w lakay ou. Èske w panse li enpòtan pou pwoteje tout son ou tande nan Pak Nasyonal yo? Pou ki sa? Pou ki pa?



Eseye egzèsis sa a lakay ou!

Lè w rive lakay ou, eseye esperyans sa a ankò.

Son Natirèl

Son moun fè

Ki kote ou tande plis son natirèl? (ansèkle youn)
 Nan Pak Nasyonal oubyen Lakay ou

Ki kote ou tande plis son moun kreye? (ansèkle youn)
 Nan Pak Nasyonal oubyen Lakay ou



Journal ou!



Sèvi ak paj sa a pou w ekri sa w wè pandan ou tap mache pandan pwomnad ou yo, jan ou santi w, ak esperyans ou fè nan Pak Nasyonal yo.

A series of horizontal green lines for writing.

Aktivite lamanten yo rele Sammy an



Moun ki kondui batiman yo kapab fè gen mwens aksidan kote yo frape oubyen touye lamanten yo si yo suiv limit vitès nan sètèn zòn yo, epi si yo pran prekosyon lè yo nan dlo ki plat epi si yo mete linèt solèy ki polarize.

Lamanten manje 10% valè yo peze chak jou. Paegzanp, si w peze 80 liv fò w ta oblije manje 8 liv manje chak jou! (Se tankou w ta manje 32 anmbègè ki peze yon ka liv!)

Se elefan ki pi pre fanmi lamanten yo. Mizo lamanten yo tankou twonp yon elefan yo modifiye, se avè l li sèvi pou l ranmase tout bagay.

Pandan lontan moun ki vwayaje sou lanmè te konn pran lamanten yo pou Lasirèn.

Lamanten yo gen zo lou, se sa k pèmèt yo rete anba dlo lè yo vle.

Sèl dan lamanten yo genyen se molè ki nan dèyè bouch yo.

EKSPLIKASYON:

Fè youn nan aktivite ki nan lis ki anba a pou chak pak ou vizite. Fè yon wonn tout otou senbòl ki reprezante pak la sou kote aktivite ou fè a.



Patisipe nan yon pwogram ofisye Pak yo dirije.



Al flannen ak fanmi ou nan wout yo fè pou sa nan pak yo, a pye, sou bekàn oubyen nan kannòt.



Al nan biwo vizitè nan pak yo pou w al gade yon fim oubyen yon videyo.



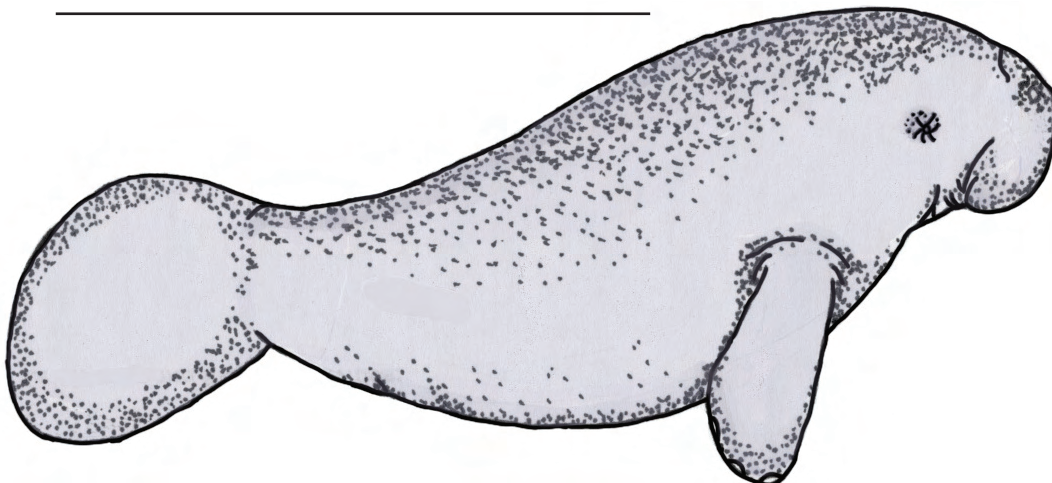
Al fè esperyans ak bagay ou ka manyen sou yon tab nan biwo vizitè yo.



Al li yon liv osijè pak la, sistèm ekoloji pak la, ak bèt ak plant ki nan pak la. Tit liv la (yo):



Ou ka jwenn kèk lòt aktivite pou w fè nan biwo vizitè yo. Mande yon Gad pak yo. Ekri aktivite ou fè a anba nan paj sa a:



Pwomès Ti Gad Pak la

Antan ke ti Gad Pak, mwen _____,
(make non ou)

***pwomèt pou m respekte epi pou prezève plant yo,
bèt yo, ak istwa Pak Nasyonal yo nan Sid la Florid
la epi pou m ede kenbe dlo yo, tè a, ak lè a pwòp.
M ap pataje sa mwen aprann sou Pak Nasyonal yo
ak lòt moun epi m ap kontinye chache konnen sa k
anndan trezò nasyonal sa yo.***

So:

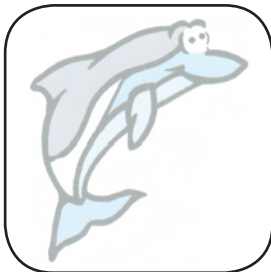
Siyati:



Big Cypress
National Preserve

Ti Gad pak

Gad pak



Biscayne
National Park

Ti Gad pak

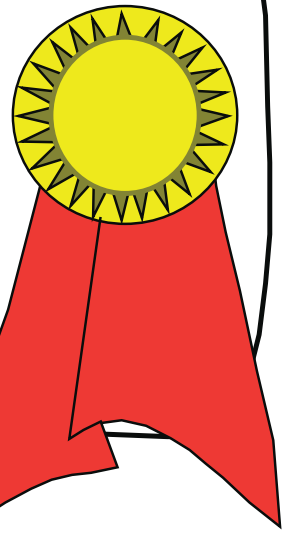
Gad pak



Everglades
National Park

Ti Gad pak

Gad pak





Koupe tou long sou liy tirè yo pou w wete diplòm ou a nan liv la.